

KRONIEK

man, voor wien zij in gloed staat, ontbreekt. Zij geeft een indrukwekkende uitbeelding van alle fazes van verterenden, dierlijken hartstocht, maar Phædra gaat niet te gronde aan dezen hartstocht. Charlotte Köhler speelt de gevoelens nà elkaar, maar het verband tusschen deze gevoelens en de vrouw, die ze doorleeft, ontbreekt. Charlotte Köhler als actrice is slachtoffer geworden van eigen kunnen. Zij heeft het hoogste bereikt binnen de beperking. Nu laat ze deze beperking varen, verlaat het rustpunt, van waaruit zij schiep,

gaat over in een bewegingskunst, die voor háár te veel vrijheid laat. Haar uitbeelding verliest zijn gecompriëerde kracht en wordt overladen.

Aan het begin van dit artikel sprak ik over de hulpmiddelen van den acteur, die zij niet behoeft. Zij heeft een andere techniek geschapen. Maar ook deze middelen eischen een eigen techniek. En hij, die deze verstaat, scheidt een kunst, gelijkwaardig aan die van Charlotte Köhler, maar een andere.

Martha Dozy

M U Z I E K

DE RADIO EN DE MUZIEK

De vraag, of de radio-omroepen een muzikaal-cultureele taak te vervullen hebben en in hoeverre zij hieraan beantwoorden, is reeds meermalen opgeworpen en zij heeft dikwijls tot uitvoerige discussies aanleiding gegeven. Het is mij bij dergelijke beschouwingen herhaaldelijk opgevallen, dat men de muziek-uitzendingen en het concert-wezen over één kam scheert en de programma's van de radio-instellingen vrijwel uitsluitend blijkt te zien als een soort van dépendance van het répertoire, dat in de concertzaal opgeld pleegt te doen. De radio-omroepen hevelen hun symfonische programma's voor een deel uit de concertzaal over en bij menig belangrijk studio-concert wordt door het toelaten van publiek — vaak als stimuleerende factor voor de uitvoerende kunstenaars — de studio in een concertzaal herschapen. Nu de kwestie van de radio als factor in de muzikale volks-

opvoeding onlangs in de pers weer hier en daar is opgevlamd, lijkt het mij niet overbodig, eens na te gaan in hoeverre de muziek-distributie van de radio zich van die welke de concert-instellingen verzorgen kan onderscheiden. Vier punten komen hierbij m.i. noodzakelijk ter sprake.

In de eerste plaats zou men de mogelijkheid kunnen nagaan van een speciaal voor de radio geschreven soort muziek. Ik bedoel een muziek, welke zóó gecomponeerd en vooral: zóó geïnstrumenteerd is, dat zij door de microfoon het gunstigst tot haar recht komt. De ervaring heeft uitgewezen, dat lang niet alle partituren bij radio-transmissie even gunstig „doorkomen”. Hoe opener en doorzichtiger een orkestwerk geïnstrumenteerd is en hoe duidelijker de melodische liniatuur en thematische structuur is aangebracht, des te gemakkelijker vindt het zijn weg ongeschonden door de microfoon. Het zou vooral voor jonge componisten een leerzame en

MUZIEK

aantrekkelijke opgave kunnen zijn, de meest gunstige liggingen, registers en combinaties der instrumenten voor dit doel uit te probeeren, zooals dit in een minder fraaien technischen term genoemd wordt. De kunst hiervan is natuurlijk, den muzikalen inhoud der compositie niet onder het experiment te doen lijden!

Vervolgens zou men kunnen onderzoeken, in hoeverre de radio een gunstigen invloed kan uitoefenen op de muzikale zelfwerkzaamheid der luisteraars. Op de radio rust de kwade naam, dat zij de gemakzucht in de hand werkt en het musiceeren in de huiskamer overbodig maakt. Het lijkt mij overdreven, de radio uitsluitend de schuld te geven van den klaarblijkelijken achteruitgang in de particuliere muziek-beoefening. Maar wel komt het mij voor, dat de radio zich veel nauwer kan aansluiten bij de interessesfeer van den ambitieuzen dilettant. Pianisten, violisten etc., die voor de microfoon „optreden” (deze term is reeds misplaatst!), beïjveren zich doorgaans, om een reeks moeilijke concertstukken voor te dragen, doch hoe zelden hoort men een tweestemmige Invention van Bach, een sonatine van Mozart of eenig ander eenvoudig voordrachtstuk spelen, dat ook binnen het bereik van den actieven muzikliefhebber ligt? Een vaste rubriek van onberispelijk en muzikaal voorgedragen eenvoudige liederen en stukken voor allerlei instrumenten en ensembles zou de beoefening van de „huismuziek” aanzienlijk kunnen bevorderen. Zulk een rubriek zou zelfs als een soort van informatiedienst kunnen fungeeren, welke den dilettant steeds nieuwe en aantrekkelijke stof kan leveren.

Een geheel eigen genre van de radio, dat

nog lang niet tot volledige ontwikkeling is gekomen, is het z.g. hoorspel. Hierover zou in litterair opzicht reeds menige opmerking te maken zijn, doch ook de muzikale factor vraagt hier alle aandacht. In de tooneelwereld wordt de muziek stelselmatig verwaarloosd, doch al ben ik ervan overtuigd dat tooneel zonder muziek eigenlijk ondenkbaar is, toch is het te begrijpen, dat ons tegenwoordig tooneel zich de weelde der muziek slechts zelden kan veroorloven. In de radiowereld is de situatie zooveel te gunstiger: men heeft de musici in eigen huis, dus voortdurend ter beschikking. In het radio-hoorspel heeft elk geluid, elke klank een bepaalde voorstelling in de verbeelding wakker te roepen. Zoowel uit de opeenvolging als uit de gelijktijdigheid dier geluiden moet de bedoeling van het spel den toehoorder duidelijk worden. De muziek kan hier prachtig dienen om datgene te suggereeren, dat men zich niet visueel voor den geest kan halen. In de imaginaire klankwereld, welke het hoorspel vertegenwoordigt, beweegt de muziek zich uit hoofde van haar atmosferisch karakter op een ander niveau dan het gesproken woord en de situatieschilderende geluiden welke daarmee annex zijn. Zij kan bepaalde stemmingen accentueeren, het complex van auditieve indrukken verhelderen, verdiepen en eer toegankelijk maken. Zorgvuldige samenwerking tusschen schrijver en componist zou op dit terrein tot opmerkelijke resultaten kunnen leiden.

Het vierde punt betreft de muzikale voorlichting, waarvan men m.i. nog een ruimer gebruik zou kunnen maken, dan tot nu toe het geval is. Ik bedoel hiermee niet, dat men van de radio een gecontinueerde muziek-